

Basel, 3. III. 10

Rakkaat vanhemmat!

Minulla tässä ollessa joutilaan päivän, koska vasta huomenna voin mennä katsomaan takäl. Münsterin urkuja täytän rakkaan velvollisuuteni kirjoittaa kotia. Sain sitä paitsi juuri sekä isän että äidin kirjeet ja kiitän niistä suuresti samalla kun niihin vastaan.

En voinut olla itsekseni ääneen nauramatta luettuani Walckerin kirjeen. Ihmettelen, mitä Benzinger lie W:lle kertonut minusta. Hän aikoi telefonoida W:n Ludwigsburgista Stuttgartiin minun siellä ollessani, jotta W. itse olisi voinut selittää sähkö-urkujaan. Mutta kuinka olisi minun itseni silloin käynyt? Nytkin jo olin huomaavinani kuinka minua epäiltiin, Weigle oli miltei varma minun matkastani ja en usko, etteikö Walckerin olisi siitä selvyyttä saanut - eritoten jos hän olisi muistanut Merikannon kirjeen. Rupesi jo maa niin allani polttamaan Stuttg., että kiitin kun sieltä ehjin nahoin pääsin ja jätin aikomukseni poiketa W:n tehdasta katsomaan. Eritoten kun ei ollut pitkää aikaa kulunut siitä kun olin näissä lehdissä lukenut seuraavan jutun:

Useimmissa Etelä-Saksan - aina Leipzigiin saakka - sähkötehtaissa oli käynyt eräs mies, Itävallasta kotoisin, esittäen itsensä halukkaaksi rupeamaan jokaikisen tehtaan asiamieheksi riippuen siitä, minkä tehtaan tuotannot hän katsoisi paremmaksi ja - kuka maksaisi paraiten. Näillä syillä jokainen tehdas tietysti kehui teoksiaan, näytti hänelle tehtaat ja antoi (hänen omasta pyynnöstään) hänelle netto katalooginsa hinnoille. - Näin mies matkusti muistaakseni Württembergiin saakka, jolloin minkä ihmeen kautta tulikin ilmi, että tämä mies oli erään itävaltalaisen sähkötehtaan insinööri. Mies pidätettiin ja tullaan häntä Saksan oikeudessa syyttämään petoksen kengillä liikkumisesta. Ja ulkomaalaisena hän tuskin saanee kuuluviin mitään "lieventäviä" asianhaaroja.

Tarkastelin itseäni tämän jälkeen ja huomasin etten juuri minäkään ole paljon toisin menetellyt. Enhän tosin ole valehdellut; sanon matkustavani urkututkimusmatkoilla, mutta kun se ei tyydytä, vaan vaaditaan enempi selityksiä: olen kehittämässä itseäni asiantuntijaksi (Sachverständig) urkualalla - ja niin yhä luikerrellut sinne ja tänne. Mutta annas olla jos Walcker esim. saa kuulla tai tietää mikä oikeastaan olen niin eiköhän hänen sappensa kiehahtaisi kuullessaan minun hänen sähkö-urkujaan Stuttgartissa sisältäkin tutkineen, samoin hänen pneumaattisiaan, samoin että hänen ystävänsä Rupp Strassburgissa on muutamia muka tärkeitä asioita R:n mielestä W:n sähkö-urkukonstruktiosta kertonut j.n.e. lisäen: "Sie sind ja doch nicht Orgelbauer"!! Ja tuskinpa olisi Weiglekään antanut minulle sitä pientä luetteloan aina 10 äänik. uruille saakka jonka nyt antoi, jos hän olisi ollut täysin selvillä minusta. Ja tuskinpa olisi prof. Gessner Strassburgissa näyttänyt minulle sitä erittäin mukavaa palkeitten käyttämistä sähköllä Weiglen uruissa ja W:n ystävänä. Ja niin edespäin.

Enhän minä nyt juuri pelkää mennessäni noin esiintymään, mutta ollessa tuon itävaltalaisen insinöörin esim. mielessä - katson miltei paremmaksi jäädä pois Walckerilta.

Olisiko siitä sitten suuri hyöty tulla Walckerille? Ei Walckerin konstruktiointi tavat ole niin erinomaisia, sitä paitsi yleensä tunnettuja. - Paitsi sähkö-soitinpöydät. Ja ei W. maksa minulle palkkaa kumminkaan jos hänelle pääsisin - ja siinä tapauksessa taas ei minun kannata. Aivan

mahdotonta - millä elää; matkat vievät rahaa suuresti ja ruveta siellä sitten palkatonta työtä tekemään! - Tai sitä ennen kaiken hyvän lisäksi joutua kiinni!

Näin ollen: lieneekö minulla syytä vastata mitään Walckerille?

Matkani ovat onnistuneet tähän saakka erinomaisesti. Kun Schweizer äkkiä matkusti pois Strasb. käännyin Rupp'in puoleen "koska meillä on aivan samankaltaiset mielipiteet uruista yleensä".

Hän näytti minulle monet urut, laati minulle merkillisen disp. 15 äänik. uruille (jota pyysin), antoi kirjoittamansa pienen broschyyrin modernisista soittopöydistä; näytteli Silbermann-urkuja, lupasi tarvittaessa auttaa minua neuvoilla kirjallisesti, jos joskus tulisin urut jostain tilaamaan niin lähettäisi hän minulle Silbermannin kauniin Bordungin mensuurit, lupasi "ystävälleen" (jolle hän aina kirjoittaa joka 14 päivä) Mutin'ille minua mitä lämpimämmin suositella. J.n.e. - mukava herra. Tahtoipa hänen hommansa vähän naurattaa. Ei kehunut sähköä enään niin kuin ennen. Tuomitsi Weiglen Hd. äänikerrat j.n.e. Gessner taas kehui Weigleä, haukuskeli Ruppia. Ja laati minulle myös disp. 15 äänik. uruille Weigleläiseen malliin. Oli erittäin ystävällinen. Ja niin olen sangen tyytyväinen siihen matkaani, siellä opin paljon ja näin paljon.

Erittäin kriitilliseen asemaan asetettiin minut Sängershaus'in uruista. Toiset niitä suuresti haukkuvat ("on ollut jo kysymys mitä niille tehdään, eihän ne kelpaa mihinkään, roskaa", sanoi prof. G.), toiset kuten R. niitä taivaaseen kehuivat. - "Sanokaa nyt siis Te puolueettomana: mitä Te pidätte näistä uruista?" Kun R. kysyi - olin vähän hänen puolellaan, kun G. kysyi taas hänen puolellaan: se kullainen keskitie. Olin kuitenkin siksi varovainen, etten kummallekaan suorasti kehunut enkä haukkunut, siis minun mielipiteeni = +- 0. Eihän ne urut olleet hyvät, mutta ei niitä niin huonoiksikaan voida tuomita. - Mutta ei sillä hyvä. - Tullessani Gebweileriin, missä on Cavallé-Collin uudet urut 46 äänik. III m., tahtoi Notre Damen urkuri Huber, ranskalainen mies, tietää, mitä pidin niistä Säng. h. uruista. - Näyttävät olevan siis riitakappale ja jokainen tahtoo saada tukea itselleen. "Ei ole totta, hän sanoi, että Widor (joka oli urkuja tarkastamassa) olisi niitä kehunut kuten Rupp väittää - Widor haukkui". Ja kun minä hiukan puolustin niitä ja kun hän kuuli, että mahdollisesti voisin mennä Pariisiin, innostui hän, ja ranskalaisella elävyydellä heti selitti: "Teidän pitää mennä Pariisissa Widorin puheille. Minä tunnen hänet erinomaisesti, kirjoitan hänelle Teistä ja Teidän pitää kuulla mitä hän niistä sanoo". - Tähän suuntaan. - Eiköhän niistä vielä tule Z.f.I.:hin.

Kyllä täällä jo muuten alkaa huomata joutuneensa enempi ranskalaiseen seutuun, vaikkei ole enempää Schweitzin rajojen sisäpuolella, kuin mitä nyt toistaiseksi olen. Erittäin koomillinen situatsioni oli minulle Gebweilerissä. Urkuri Huber ei ollut kotona ja hänen rouvansa ei osaa saksaa, enkä minä ranskaa. Kummallakin puolella koetimme tehdä itsemme ymmärretyiksi, nuori rouva parka aivan punaisena, kunnes vihdoin sattumalta paikalle tulleen erään vieraan herran välityksellä saimme asiamme selville.

Kansa puhuu ranskaa. Kertovat niiden vihaavan saksalaisia juuri täällä Schweitzin rajaseuduilla ja demonstreeratakseen oppineensa ranskaa ja sitä nyt puhuvan.

Täältä menen Bern'iin. Sieltä teen mahdollisesti pienen käynnin Lausanneen, missä Aarne Yrjö-Koskinen nyk. oleskelee, se kun on aivan likellä Bern'ia. Samalla poikkeaisin Genf'iin minkä kaupungin isossa kirkossa kuuluu olevan myös ranskalaiset urut.

Jos jotain äkkinäistä tapahtuisi voisi kenties siinä tapauksessa sähköttää Bern, poste restante. Jumala varjeloon mistään sellaisesta äkkinäisestä. - Mutta kirjeet lienee paras lähettää yhä edelleen Karlsruhe, poste restante, sieltä laittavat ne edemmäksi tänne tulemaan. Sillä en lainkaan tiedä, kuinka kauvan aina kussakin paikassa tulen viipymään.

Kylmettymiseni, joka minulla Strassb. oli meni onneksi pian ohi. Kuinka kamalaa olisi täällä joutua sairastamaan - siitä Jumala varjeloon.

Monet rakkaat terveiseni kaikille sinne!

poikanne Martti